

Kanteling in het denken

Alike Last

In het artikel "Echt voedsel" in Trouw Groen van 30 mei 2009, schetst men een ontwikkeling die onze voedselketen betreft. Nu vindt er momenteel een parallelle ontwikkeling plaats in het onderwijs. Deze is nu nog in de marge bezig, maar zal onmiskenbaar verder door gaan breken, omdat het een "sign of the times" is. In bovengenoemd artikel "Echt voedsel" staat te lezen: "(...) Zo wordt de voedselketen niet gebruikt om zoveel mogelijk geld te verdienen, maar waarvoor ze werkelijk bedoeld is: mensen voeden. Deze kijk, niet het individueel gewin maar het welzijn van de gemeenschap staat voorop - behoeft vooral een mentale draai, eigenlijk identiek aan de draai die moet worden genomen in de financiële wereld. (...)"

In dit artikel zal ik voortborduren op deze behoefte aan een mentale kanteling, omdat in het voortgezet onderwijs parallelle ontwikkelingen te zien zijn zoals hiervoor geschetst. In het voortgezet onderwijs heeft een enorme schaalvergroting plaats gevonden en efficiëntie en kostenbesparingen staan voorop. Scholen zeggen op hun websites en in hun publicatiemateriaal "er voor het kind te zijn, kindgericht te zijn", maar doet men daadwerkelijk wat men zegt? En hoeveel aandacht is er voor de individuele docent, als deze geen "starter" meer is? In het onderwijs is tevens een mentale kanteling nodig, om ook hier de menselijke maat terug te brengen en om de leerlingen weer écht te "voeden": niet alleen cognitief te vullen, maar te voeden op alle terreinen van het mens-zijn. Er zijn werkwijzen te vinden, die dit "voeden" ook daadwerkelijk tot stand brengen. Eén daarvan is al in de tachtiger jaren ontwikkeld in Amerika door de docent Spaans Blaine Ray. Inmiddels wordt zijn werkwijze TPRS (= Teaching Proficiency through Reading and Storytelling) door meer dan 6000 talendocenten gebruikt, wereldwijd, maar vooral nog in Amerika. Hier in Nederland zijn de eerste pioniers eraan begonnen. Het is bijzonder te noemen dat de effectieve taalverwervings-methode TPRS ondanks de mondialisering en internet nú pas in Nederland bekend begint te raken! Om van de rest van Europa nog maar te zwijgen...

TPRS is een methode waarbij men sterk rekening houdt met de manier waarop ons brein taal verwerft. Maar dat is niet alles: de taal wordt in deze methode nèt anders verworven dan met tot nu toe altijd gewend is, namelijk, men eindigt met de tekst in plaats van ermee te beginnen. Nadrukkelijk wordt hier gesproken over "taalverwerving" en niet over "taalleerproces". Blaine Ray, in navolging van Krashen, geeft aan dat een taal niet geleerd kan worden, alleen verworven en dat daarbij aan specifieke eisen voldaan moet worden om een taal vloeiend te gaan spreken: het moet 100% begrijpelijk zijn, er is veel herhaling nodig en het dient interessant te zijn, interesse te wekken. TPRS voldoet aan deze drie eisen. Daarbij verloopt het taalverwervingsproces met de hulp van verhalen, waarin de leerlingen de hoofdrol spelen. Ze gaan daarbij niet eerst woordjes leren en daardoor teksten, verhalen begrijpen. Nee, het verhaal en de leerlingen vormen het vertrekpunt en op die wijze maken de leerlingen zich de taal eigen. Dit vraagt om een kanteling in het denken van de docent. Uitgangspunten zijn de leerling en het leerproces van de leerling en niet de docent die een emmer kennis leeg gaat gieten in de leerlingen (vergelijk hoe ganzen met trechters gevoed of eigenlijk beter: gevuld worden voor grote onnatuurlijke ganzenlevers).

Menige docent weet niet wat hij hoort en ziet als hij met TPRS kennis maakt ; dit zowel in positief als in negatief opzicht. Vooral de docenten die sterk ervaren dat ze niet meer les kunnen geven zoals vroeger, omdat de leerlingen écht anders zijn geworden en bijgevolg de docenten die zoeken naar nieuwe wegen, zijn bijzonder blij verrast met deze

Kanteling in het denken

Alike Last

effectieve methode. Ik citeer een collega uit Friesland die al 24 jaar in het vak zit: "Ik kan niet meer op dezelfde manier lesgeven zoals ik vroeger deed. De leerlingen willen niet meer leren. Ze vinden Frans te moeilijk en doen er ook niet eens moeite voor, ze maken hun huiswerk niet. Nu heb ik een paar dingen van TPRS in mijn les uitgetoetst en de leerlingen waren heel enthousiast! En wat ik in mijn loopbaan nog nooit gehoord had, ze vroegen aan het einde van de les: "Mevrouw, gaan we dit volgende les weer doen?" Deze geluiden klinken al tientallen jaren in Amerika bij de docenten die daar met TPRS zijn gaan werken.

Doordat de leerlingen zelf onderdeel van de verhalen uit gaan maken, doordat de verhalen verpersoonlijkt worden, komt de menselijke maat weer terug in de school. Scholen zijn vaak grote leerfabrieken geworden, waar de menselijke maat zoek is geraakt. Met TPRS maken docenten en leerlingen contact met elkaar. Voor de docent en de leerlingen staan het verhaal en de leerlingen centraal en het leren van de taal gebeurt eigenlijk onbewust, het gebeurt als een soort bijproduct. Aan het einde van de rit blijken de leerlingen opeens heel veel van de taal te beheersen, zowel qua luisteren en spreken alsook qua lezen en schrijven. Terwijl de leerlingen niet het gevoel hebben gehad er veel "moeite" voor te hebben moeten doen. Dit geeft de leerlingen veel zelfvertrouwen en het geeft ze ook het gevoel dat ze wél een andere taal kunnen leren, dat dit zelfs leuk is! Ben Slavic, de auteur van TPRS in a year! heeft met leerlingen die 2 jaar TPRS Frans hadden gehad meegedaan aan het National French Exam gesponsord door de American Association of Teachers of French. Normaalgesproken doen daar leerlingen aan mee uit het "gangbare" onderwijs die 4 jaar Frans hebben gehad. Ben's leerlingen scoorden als hoogsten! Eén leerling vond zelfs fouten, die de native speakers over het hoofd gezien hadden, toen het examen gemaakt werd!

TPRS is schrikken voor de "traditionele" docenten, die het prettig vinden dat bij "het boek" alles in hapklare brokken is klaargezet: voorgekauwde werkboeken, voorgebakken toetsen per hoofdstuk, gelijke multimedia websites enzovoorts. "En de grammatica, leren ze wel grammatica met TPRS?!" In de "standaardtalenles" is er 20 minuten, een half uur van de les waarin de "traditionele docent" een luisteroefening met de leerlingen doet, een tekst doorneemt, nieuwe stof, vaak met grammatica uitlegt en daarna kunnen de leerlingen de rest van het lesuur hun huiswerk gaan maken, dat wil zeggen, het werkboek in gaan vullen en soms wat in duo's voorgekookte dialoogjes oefenen. Spreken in de doeltaal wordt gemiddeld weinig tijd van de les gedaan, alhoewel elke docent het belangrijk maar ook lastig vorm te geven vindt. Bij de andere talen dan Engels kunnen leerlingen vaak behoorlijk lezen, luisteren gaat al moeilijker, evenals schrijven, maar spreken gaat vaak heel belabberd. Terwijl een taal juist akoestisch is en veel gehoord en ook gesproken dient te worden om hem te kunnen verwerven voor vloeiend taalgebruik. Een vergelijking: je kunt niet schriftelijk leren tennissen. Je moet het fysiek dóen! Zo is dat ook met taal. Je kunt een taal niet schriftelijk leren spreken... TPRS speelt erop in dat taal verwerven in feite een motorische vaardigheid is. Ook houdt TPRS er rekening mee, dat grofweg 20% van een taal 80% van de tijd gesproken wordt. Men maakt gebruik van zogenaamde "frequentiewoordenboeken". Als je een beperkte woordenschat aangeboden krijgt, maar wel van de meest gebruikte vocabulaire, dan kun je al behoorlijk vloeiend (= zonder haperingen) communiceren in de doeltaal. De traditionele standaardmethodes bieden véél te veel vocabulaire aan, die daarbij ook nog eens veel te weinig herhaald wordt. Deze methodes voeden niet, ze vullen. Net zoals men

Kanteling in het denken

Alike Last

tegenwoordig ziet in het eetpatroon van de gemiddelde mens: men vult zich, men voedt zich niet. "Der Mensch ist, wass er isst..."

Omdat TPRS zo anders is dan men gewend is en er een kanteling in het denken voor nodig is en omdat je het vooral moet "doen", kun je ook beter niet over TPRS lezen, maar je moet het aan den lijve ervaren en het zien. Daarom is op de National TPRS conference ook altijd een aantal dagdelen ingeruimd voor de daar aanwezige talendocenten om zelf als beginner een andere taal zoals Chinees of Russisch te leren via TPRS. Wie eenmaal deze ervaring gehad heeft, weet wat zijn beginners meemaken en zal het tempo van zijn lessen en de aangeboden hoeveelheid vocabulaire daarop aanpassen! Maar hij heeft ook de kracht van TPRS ervaren!

"Wat ik hoor vergeet ik, wat ik zie weet ik en wat ik doe onthoud ik". Ik hoop u in dit artikel te hebben laten zien dat ook in het talenonderwijs een mentale kanteling nodig én gaande is. Momenteel zijn er twee organisaties in Nederland die zich bezig houden met TPRS. Dat zijn "Taalleermethoden.nl" van Alike Last (zie www.taalleermethoden.nl) en TPRS Nederland van Kirstin Plante en Iris Maas (zie <http://www.tprsnerland.com/>). Wij nodigen u van harte uit om deze speciale lesmethode aan den lijve te komen ervaren!

Alike Last: "Ik werk nu drie jaar met TPRS met volwassenen en ook met hen werkt het zeer effectief. De cursisten zijn blij de taal (eindelijk) te kunnen spreken! De lessen zijn afwisselend, mede doordat ik de lessen baseer op Meervoudige Intelligenties. Doordat we zelf verhalen maken, zetten we een stuk creativiteit en fantasie in, die men in dit beeld- en televisietijdperk eigenlijk amper meer gebruikt, maar die zorgt voor veel positiviteit, enthousiasme en humor in de les, wat het leren nog eens vergemakkelijkt, omdat iedereen relaxed is, en dat is belangrijk in een leerproces! En mede doordat verhalen beeldend zijn, komt de taal op een veel dieper niveau binnen, dan wanneer je alleen met vertaling werkt. En dit heeft weer een sterk effect voor de retrieval - het kunnen terughalen - op de lange termijn."

Biografie Alike Last

Alike Last is docente Frans, nascholer en Arbeids- en Organisatiepsychologe. Zij heeft 15 jaar ervaring als trainer en nascholer en daarbij 9 jaar als docente Frans. Zij is oprichtster en docente van Vrolijk & Frans, taal leren met plezier en van Taalleermethoden.nl. In 2008 heeft zij deelgenomen aan de National TPRS conference in Minneapolis met trainingen en coaching voor en door TPRS-docenten. Zij heeft de afgelopen jaren TPRS- trainingen in Nederland georganiseerd voor Blaine Ray en voor Susan Gross en zij verzorgt zelf ook TPRS- & TPR-trainingen via Taalleermethoden.nl.

Literatuur:

Ray, Blaine & Seely, Contee; Fluency through TPR storytelling; Blaine Ray workshops / Command Performance Institute; Pismo Beach / Berkeley; 5de druk, 2008
Slavic, Ben; TPRS in a year! ; 4de druk; Littleton, Colorado / Ermelo; 2008